

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin lisättäisiin 400 miljoonaa euroa vuodelle 2020 koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Valtionosuuden lisäys olisi kertaluonteinen ja tulisi vuodelle 2020 aiemmin päätettyjen korotusten lisäksi. Lisäyksestä 128,7 miljoonaa euroa kohdennettaisiin kunnille asukasmäärän mukaan (23,45 euroa asukasta kohden) ja 267 miljoonaa euroa verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa. Lisäksi 4,3 miljoonaa euroa kohdennettaisiin kunnan 13—15-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaan oppilaiden ja opiskelijoiden kasvomasien hankinnasta aiheutuvien kustannusten johdosta (0,78 euroa 13—15-vuotiasta asukasta kohden).

Valtionosuuksiin tehtäisiin lisäksi vuonna 2020 yhteensä 350 miljoonan euron lisäys koronavirustartunnan toteamiseksi tehtyjen testien ja koronaviruksen tartuntaketjujen jäljittämisen aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi. Lisäys kohdennettaisiin kunnille jakamalla kokonaisuus ensin sairaanhoitopiirin kuntayhtymille niiden alueella tehtyjen koronavirustestien mukaisessa suhteessa ja tämän jälkeen jakamalla sairaanhoitopiirin kuntayhtymän osuus kokonaisuudesta sen jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
4.2.1 Esityksen mukaiset valtionosuuden lisäykset	6
4.2.2 Koronavirusepidemiaan liittyvät valtionosuuden lisäykset vuonna 2020	7
5 Voimaantulo	8
6 Suhde muihin esityksiin.....	8
6.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	8
6.2 Suhde talousarvioesitykseen	8
7 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	8
LAKIEHDOTUS	9
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta	9
LIITE	11
RINNAKKAISTEKSTI.....	11
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta	11

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallitus on vuonna 2020 päättänyt mittavista kuntatalouden tukitoimista koronaviruskriisin aiheuttamien taloudellisten vaikutusten korvaamiseksi kunnille.

Koronavirusepidemian ja sen aiheuttamien vaikutusten johdosta vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa päätettiin yhteensä noin 1,4 miljardin euron tukitoimenpiteiden kokonaisuudesta kunnille ja sairaanhoitopiireille. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia vuodelle 2020 korotettiin noin 720 miljoonalla eurolla, harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen määrää lisättiin 50 miljoonalla eurolla, kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotettiin määräaikaaisesti 10 prosenttiyksiköllä vuodelle 2020 (vaikutus noin 450 miljoonaa euroa vuonna 2020) ja sairaanhoitopiirien tukemiseen kohdistettiin 200 miljoonaa euroa. Lisäksi toteutettiin erillisiä kuntiin kohdistuvia tukitoimenpiteitä muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonaloilla. Samassa yhteydessä kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän toteuttamisen vuoksi tehtävä peruspalvelujen valtionosuuden vähennys pienennettiin aiemmasta 7,29 eurosta 1,82 euroon asukasta kohden, mikä lisäsi valtionosuuksia vuodelle 2020 yhteensä 30 miljoonaa euroa, ja valtionosuuteen lisättiin 0,62 euroa asukasta kohden työttömyysetuuden sovittelun suojaosan väliaikaisen korottamisen johdosta, mikä lisäsi valtionosuuksia vuodelle 2020 yhteensä 3,4 miljoonaa euroa.

Hallitus päätti valtion vuoden 2021 talousarvioesitystä koskevan neuvottelun yhteydessä uusista kuntien tukemiseen liittyvistä toimenpiteistä. Peruspalvelujen valtionosuuksiin tehdään vuodelle 2021 kertaluonteinen 300 miljoonan euron korotus, josta 20 miljoonaa euroa kohdenneetaan harkinnanvaraiseen korotukseen (ks. HE 148/2020 vp). Yhteisöveron jako-osuuteen tehdään 10 prosenttiyksikön määräaikainen korotus edelleen vuodelle 2021 (vuositason kokonaisvaikutus 550 miljoonaa euroa). Lisäksi kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotetaan 2 prosenttiyksiköllä pysyvästi. Korotuksella korvataan kunnille varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta johtuvaa kuntien maksutuottojen alentumista. Samassa yhteydessä hallitus linjasi, että koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset korvataan täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Vuodelle 2021 hybridistrategian mukaiseen testaukseen ja jäljittämiseen on varattu 1,4 miljardia euroa ja muihin kustannuksiin yhteensä 260 miljoonaa euroa. Lisäksi hallitus sitoutuu purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021—2023.

Vuotta 2021 koskevien tukitoimien ohella hallitus linjasi, että syksyn 2020 lisätalousarvioesityksessä kunnille ja sairaanhoitopiireille osoitetaan yhteensä 600 miljoonaa euroa lisärahoitusta vuodelle 2020, josta peruspalvelujen valtionosuuksiin kertaluonteisena lisäyksenä 400 miljoonaa euroa ja sairaanhoitopiireille 200 miljoonaa euroa. Vuodelle 2020 hybridistrategian mukaiseen testaukseen ja jäljittämiseen on varattu 355 miljoonaa euroa. Myös testaukseen ja jäljittämiseen varattu määräraha on päätetty kohdentaa kunnille peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta, koska määrärahan jakaminen valtionavustusmenettelyjen kautta vuoden 2020 aikana on todettu aikataulullisesti mahdottomaksi. Määrärahasta 5 miljoonaa euroa jätetään sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan Ahvenanmaan maakunnalle mahdollisesti maksettaviin korvauksiin. Tähän esitykseen sisältyvät ehdotukset vuodelle 2020 tehtävistä kunnan peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksistä.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä ei asian kiireellisyyden vuoksi ole järjestetty erillistä lausuntokierrosta.

Esitys on käsitelty kuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa.

2 Nykytila ja sen arviointi

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 36 §:ssä säädetään määräaikaisista kuntien valtionosuuteen kohdistuvista vähennyksistä ja lisäyksistä. Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään 42,56 euroa asukasta kohden liittyen kilpailukykyopimuksen toteuttamisesta kunnille aiheutuviin säästöihin, 4,12 euroa asukasta kohden pitkäaikaistyöttömien eläketuen menojen vähennyksestä johtuen, 4,10 euroa asukasta kohden lääkintä- ja lääkärihelikopteritoiminnan rahoittamiseksi ja 1,82 euroa asukasta kohden liittyen kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän toteuttamiseen.

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin on toteutettu yhteensä 722,3 miljoonan euron lisäykset, joilla korvataan koronavirusepidemiasta kunnille aiheutunutta kustannusten kasvua ja verotulojen heikkenemistä. Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 32,80 euroa asukasta kohden, 106,73 euroa alle 18-vuotiasta asukasta kohden ja 50,07 euroa 65 vuotta täyttänyttä asukasta kohden koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Lisäksi kunnille maksetaan yhteensä 370 miljoonaa euroa koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa.

Mainittujen lisäysten ohella kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n 8 momentin mukaan vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 9,11 euroa asukasta kohden harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lisäyksen rahoittamiseksi. Harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen tehtiin vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa 50 miljoonan euron lisäys. Lain 30 §:n 3 momentin mukaan harkinnanvaraisten valtionosuuden korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään kunnille maksettavista valtionosuuksista. Vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri. Valtionosuuden lisäys kompensoi tältä osin 30 §:n 3 momentin nojalla tehtävän vähennyksen.

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 0,62 euroa asukasta kohden työttömyysetuuden sovittelun suojaosan väliaikaisen korottamisen johdosta. Lisäys liittyy lakimuuтокseen, jolla työttömyysetuuden sovittelun suojaosaa korotetaan väliaikaisesti, mikä aiheuttaa kunnille lisäkustannuksia.

Valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaon tarkistuksessa tarkistetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 58 §:n 1 momentin mukaisesti toteutuneiden kustannusten mukaisiksi laskennalliset kustannukset, perushinnat ja rahoitus sekä lain 55 §:ssä tarkoitettu valtionosuusprosentti. Pykälän 2 momentin mukaan kustannustenjaon tarkistuksessa valtion ja kuntien välillä tarkistetaan valtakunnallisesti yhtenä kokonaisuutena lain 6—13 §:ssä tarkoitettujen laskennallisten kustannusten perusteena olevat perushinnat. Lisäksi tarkistetaan momentissa säädetyiltä osin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 11 ja 29 §:n mukainen rahoitus. Valtio osallistuu laskennallisiin kustannuksiin 55 §:ssä säädetyllä prosentiosuudella. Valtionosuusprosentissa otetaan huomioon edellä tarkoitettu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen rahoitus.

Perushinnat ja rahoitus määrätään sekä valtionosuusprosentti säädetään varainhoitovuosittain. Kustannustenjaon tarkistus suoritetaan vuosittain.

Lain 60 §:n 2 momentin mukaan kustannustenjaon tarkistuksessa käytetään varainhoitovuotta edeltäneen kolmannen vuoden tietoja toteutuneista kustannuksista. Esimerkiksi vuonna 2020 aiheutuneet kustannukset tulevat siten huomioituiksi kustannustenjaon tarkistuksessa vuodelle 2023.

3 Tavoitteet

Esitys on osa koronavirusepidemiaan liittyvää kuntien tukemisen toimenpiteiden kokonaisuutta. Tarkoituksena on korvata koronavirusepidemiasta kunnille vuonna 2020 aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia, vahvistaa kuntataloutta ja turvata peruspalvelujen järjestämisen edellytykset ja kuntien kyky varautua koronavirustilanteen hoitamiseen. Tavoitteena on lisäksi turvata koronavirustilanteen vuoksi tarvittavan testaamisen ja tartuntaketjujen jäljittämisen edellytykset korvaamalla kunnille tästä aiheutuvat kustannukset.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin lisättäisiin 400 miljoonaa euroa vuodelle 2020 koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Valtionosuuden lisäys olisi kertaluonteinen ja tulisi vuodelle 2020 aiemmin päätettyjen korotusten lisäksi. Lisäyksestä 128,7 miljoonaa euroa kohdennettaisiin kunnille asukasmäärän mukaan (23,45 euroa asukasta kohden) ja 267 miljoonaa euroa verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa. Valtionosuuden lisäys on tarkoitettu korvaamaan muiden koronavirusepidemian aiheuttamien vaikutusten ohella kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville henkilöille tehtävistä kasvomaskihankinnoista kunnille aiheutuvat kustannukset. Lisäksi 4,3 miljoonaa euroa kohdennettaisiin erikseen kunnan 13—15-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaan oppilaiden ja opiskelijoiden kasvomaskien hankinnasta aiheutuvien kustannusten johdosta (0,78 euroa 13—15-vuotiasta asukasta kohden).

Valtionosuuksiin tehtäisiin lisäksi vuonna 2020 yhteensä 350 miljoonan euron lisäys koronarustartunnan toteamiseksi tehtyjen testien ja koronaviruksen tartuntaketjujen jäljittämisen aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi. Lisäys kohdennettaisiin kunnille jakamalla lisäyksen kokonaismäärä ensin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymille niiden tekemien koronarustestien mukaisessa suhteessa ja tämän jälkeen jakamalla sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän osuus kokonaismäärästä sen jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Koronavirustestaus aiheuttaa kustannuksia suoraan kunnille sekä sairaanhoitopiireille. Sairaanhoitopiirit laskuttavat niille testauksesta aiheutuvat kustannukset jäsenkunniltaan. Valtionosuuden lisäys korvaisi myös nämä kustannukset.

Vuonna 2020 tehtävä valtionosuuden lisäys testauksen ja jäljittämisen kustannuksiin tulisi ottaa huomioon kustannustenjaon tarkistuksessa vuonna 2023, jotta valtion rahoitusta ei kohdistuisi näihin kustannuksiin kahteen kertaan. Tämä otettaisiin erikseen huomioon vuotta 2023 koskevassa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain vuosimuutosesityksessä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Esityksen mukaiset valtionosuuden lisäykset

Kokonaisuudessaan esityksen mukaiset ehdotukset lisäisivät kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia 750 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Ehdotetun 400 miljoonan euron valtionosuuden lisäyksen osalta vaikutukset yksittäisiin kuntiin vaihtelevat sen mukaan, mikä on kunnan asukasmäärä, 13—15-vuotiaiden asukkaiden määrä, kunnallisveron jako-osuus sekä verotulojen ja valtionosuuksien osuus kunnan tuloista. Euro-määräisesti tarkasteltuna merkittävä osa lisäyksistä kohdentuisi erityisesti suurimmille kaupungeille ja noin kolmannes valtionosuuden lisäyksistä kohdentuisi Uudenmaan kunnille. Asukasta kohden tarkasteltuna kaikki kunnat kuitenkin saisivat merkittävän valtionosuuden lisäyksen. Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys olisi yhteensä 52–114 euroa asukasta kohden. Tukitoimenpiteet turvaavat peruspalvelujen järjestämisen edellytyksiä ja vähentävät talouden sopeuttamistoimien, kuten henkilöstön lomautusten tai irtisanomisten, tarvetta kunnissa.

Hybridistrategian mukaisen testauksen ja jäljittämisen kustannusten korvaamiseksi tehtävä valtionosuuden lisäys (350 miljoonaa euroa) kohdentuisi sairaanhoitopiirien alueella tehtyjen koronavirustestien mukaisessa suhteessa ja sairaanhoitopiirin jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa. Testausmäärinä käytettäisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen loka-kuun 2020 lopun mukaisia tietoja, mutta valtionosuuden lisäys korvaisi tältä osin myös marras- ja joulukuussa aiheutuvat kustannukset. Tähän mennessä on tehty noin 1,5 miljoonaa testiä ja testauskapasiteetti on tällä hetkellä 20 000 testiä päivässä. Koronavirustestejä koskevien tietojen toimittamisen viiveistä johtuen valtionosuuden lisäyksen kohdentamisessa käytettävät tiedot testausmääristä voivat kuitenkin vielä täsmentyä tässä esitettyyn nähden marraskuun 2020 aikana. Koronavirustesteistä noin 39 prosenttia on tehty Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin alueella. Muiden sairaanhoitopiirien osuudet koronavirustestien kokonaismäärästä ovat selvästi pienempiä, mutta niidenkin välillä on merkittäviä eroja (noin 0,5 prosentista noin 9,5 prosenttiin). Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna valtionosuuden lisäys painottuisi erityisesti suurimpiin kaupunkeihin, joissa myös suurin osa koronavirustapauksista on todettu. Noin 44 prosenttia lisäyksestä kohdentuisi yli 100 000 asukkaan kaupungeille. Asukasta kohden tarkasteltuna lisäys kuitenkin kohdentuisi eri kuntakokoryhmiin melko tasaisesti (55–71 euroa asukasta kohden, ks. taulukko). Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys olisi 39–83 euroa asukasta kohden.

Kuntakoko	Asukasmäärä	Valtionosuuden lisäys	€/as
Koko maa	5 488 130	350 000 000	64
Yli 100 000 as.	2 169 897	155 090 601	71
40 001–100 000 as.	1 013 940	57 994 167	57
20 001–40 000 as.	819 892	52 349 399	64
10 001–20 000 as.	596 663	32 822 979	55
5 001–10 000 as.	543 682	31 808 584	59

HE 207/2020 vp

2 000–5 000 as.	295 185	17 084 245	58
Alle 2 000 as.	48 871	2 850 026	58

Taulukko 1. Valtionosuuden lisäys testaukseen ja jäljittämiseen kuntakokoryhmittäin.

Kuten edellä on todettu, testaukseen ja jäljittämiseen vuodelle 2020 varatun määrärahan jakaminen valtionavustusmenettelyjen kautta vuoden 2020 aikana on todettu aikataulullisesti mahdolliseksi, minkä vuoksi määräraha kohdennettaisiin kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Korvausten kohdentaminen valtionosuusjärjestelmän kautta on valtion ja kuntien kannalta selkeä ja hallinnollisesti kevyt toteuttamistapa. Toisaalta lisäämällä määräraha valtionosuuksiin ei voida varmistua siitä, että maksettavat korvaukset koko maan tasolla tai kuntakohtaisesti vastaisivat toteutuneita kustannuksia. Myöskään valtionavustusmenettelyn kaltaista toteutuneiden kustannusten raportointia ja seurantaa ei ole, eikä mahdollinen ylikompensaatio tule palautettavaksi valtiolle. Toteutuneet kustannukset huomioidaan kuitenkin koko maan tasolla valtion ja kuntien välisessä vuosittaisessa kustannustenjaon tarkistuksessa. Kustannustenjaon tarkistuksessa tulisi huomioida, ettei valtio rahoittaisi samoja kustannuksia kahteen kertaan. Koska valtionosuuden lisäyksen lähtökohtana olisivat sairaanhoitopiirien testausmäärät, voidaan arvioida, että lisäykset pääosin kuitenkin kohdentuisivat kustannuksia vastaavasti. Vuonna 2021 siirrytään todellisiin kustannuksiin perustuvaan kompensatioon valtionavustusmenettelyn kautta.

4.2.2 Koronavirusepidemiaan liittyvät valtionosuuden lisäykset vuonna 2020

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa päätettyyn tukipakettiin sisältyneiden koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta toteutettujen valtionosuuden lisäysten suuruus oli yhteensä 722,3 miljoonaa euroa. Asukasta kohden tarkasteltuna kaikki kunnat saivat merkittävän valtionosuuden lisäyksen. Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys oli 106–194 euroa asukasta kohden. Tässä esityksessä ehdotetut valtionosuuden korotukset (yhteensä 750 miljoonaa euroa) tulisivat aiemmin päätettyjen korotusten lisäksi. Mainittujen neljännessä lisätalousarvion mukaisten ja tässä esityksessä ehdotettujen valtionosuuden lisäysten yhteismäärä on 1,472 miljardia euroa. Asukasta kohden tarkasteltuna lisäykset kohdentuvat eri kuntakokoryhmiin melko tasaisesti (236–282 euroa asukasta kohden), mutta yli 100 000 asukkaan kaupunkien asukaskohtainen osuus olisi suurin. Taulukossa 2 on esitetty vuonna 2020 koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta tehtävät valtionosuuden lisäykset kokonaisuudessaan kuntakokoryhmittäin. Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys vuonna 2020 olisi kokonaisuudessaan 209–390 euroa asukasta kohden. Koronavirustestejä koskevien tietojen toimittamisen viiveistä johtuen tiedot voivat kuitenkin osin vielä täsmentyä tässä esitettyyn nähden.

Syksyn 2020 kuntatalousohjelmaan sisältyvän kuntatalouden kehitysarvion mukaan kuntatalous vahvistuu valtion tukitoimien seurauksena huomattavasti vuonna 2020. Tilikauden tuloksen arvioidaan olevan noin 1,2 miljardia euroa (ks. tarkemmin Kuntatalousohjelma vuodelle 2021, Syksy 2020, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:64, saatavilla valtiovaraministeriön verkkosivulla osoitteessa <https://vm.fi/julkaisut>).

Kuntakoko	Asukasmäärä	Valtionosuuden lisäys	€/as
Koko maa	5 488 130	1 472 302 973	268
Yli 100 000 as.	2 169 897	612 180 849	282

HE 207/2020 vp

40 001–100 000 as.	1 013 940	265 059 306	261
20 001–40 000 as.	819 892	224 564 789	274
10 001–20 000 as.	596 663	151 203 995	253
5 001–10 000 as.	543 682	137 200 289	252
2 000–5 000 as.	295 185	70 544 311	239
Alle 2 000 as.	48 871	11 549 433	236

Taulukko 2. Koronavirusepidemiaan liittyvät valtionosuuden lisäykset vuonna 2020.

5 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian.

6 Suhde muihin esityksiin

6.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys 148/2020 vp, jossa ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §. Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021. Tämän esityksen mukainen lakiehdotus puolestaan koskee vuonna 2020 tehtäviä valtionosuuden lisäyksiä ja sen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Tämän esityksen mukainen lakiehdotus tulisi käsitellä ensin ja ottaa huomioon käsiteltäessä hallituksen esitystä 148/2020 vp.

6.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan 750 miljoonan euron lisäystä momentille 28.90.30 (Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).

7 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan koronavirusepidemiaan liittyviä määräaikaista valtionosuuden lisäyksiä. Esityksellä ei puututa perustuslain (731/1999) 121 §:ssä suojattuun kunnan verotusoikeuteen ja oikeuteen päättää omasta taloudestaan.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 36 §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 561/2020, ja
lisätään 36 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1376/2019 ja 561/2020, uusi 9 ja 10 momentti seuraavasti:

36 §

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 56,25 euroa asukasta kohden, 106,73 euroa alle 18-vuotiasta asukasta kohden ja 50,07 euroa 65 vuotta täyttäneitä asukasta kohden koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta.

Vuonna 2020 kunnille maksetaan yhteensä 637 miljoonaa euroa koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Korvaus maksetaan kunnille verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa.

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 0,78 euroa 13—15-vuotiasta asukasta kohden oppilaille ja opiskelijoille hankittavista kasvomaskeista aiheutuvien kustannusten johdosta.

Vuonna 2020 kunnille maksetaan yhteensä 350 miljoonaa euroa koronavirustartunnan toteamiseksi tehtyjen testien ja koronaviruksen tartuntaketjujen jäljittämisen aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi. Kunnalle maksettavan valtionosuuden lisäyksen laskemiseksi lisäyksen kokonaismäärä jaetaan ensin erikoissairaanhoitolain 7 §:ssä tarkoitetuille sairaanhoitopiiriin kuntayhtymille niiden alueella ennen 1 päivää marraskuuta 2020 tehtyjen koronavirustestien lukumäärien mukaisessa suhteessa. Tämän jälkeen sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän osuus valtionosuuden lisäyksen kokonaismäärästä jaetaan sen jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.11.2020

Pääministeri

Sanna Marin

HE 207/2020 vp

Kuntaministeri Sirpa Paatero

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 36 §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 561/2020, ja
lisätään 36 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1376/2019 ja 561/2020, uusi 9 ja 10 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

36 §

36 §

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 32,80 euroa asukasta kohden, 106,73 euroa alle 18-vuotiasta asukasta kohden ja 50,07 euroa 65 vuotta täyttäneitä asukasta kohden koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta.

Vuonna 2020 kunnille maksetaan yhteensä 370 miljoonaa euroa koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Korvaus maksetaan kunnille verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa.

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 56,25 euroa asukasta kohden, 106,73 euroa alle 18-vuotiasta asukasta kohden ja 50,07 euroa 65 vuotta täyttäneitä asukasta kohden koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta.

Vuonna 2020 kunnille maksetaan yhteensä 637 miljoonaa euroa koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Korvaus maksetaan kunnille verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa.

Vuonna 2020 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään 0,78 euroa 13–15-vuotiaasta asukasta kohden oppilaille ja opiskelijoille hankittavista kasvomaskeista aiheutuvien kustannusten johdosta.

Vuonna 2020 kunnille maksetaan yhteensä 350 miljoonaa euroa koronavirustartunnan toteamiseksi tehtyjen testien ja koronaviruksen tartuntaketjujen jäljittämisen aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi. Kunnalle maksettavan valtionosuuden lisäyksen laskemiseksi lisäyksen kokonaismäärä jaetaan en-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sin erikoissairaanhoidon lain 7 §:ssä tarkoitettuille sairaanhoitopiirin kuntayhtymille niiden alueella ennen 1 päivää marraskuuta 2020 tehtyjen koronavirustestien lukumäärien mukaisessa suhteessa. Tämän jälkeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän osuus valtionosuuden lisäyksen kokonaisuudesta jaetaan sen jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. . .